

Finanšu ministrija

Stabilitātes programma 2024. – 2028. gadam

2024.gada 30.aprīlis

Finanšu ministrija

Stabilitātes programmas sagatavošanas konteksts

Finanšu ministrija

Stabilitātes programma izstrādāta, ņemot vērā jauno ES fiskālo ietvaru

Māstrihtas kritēriji netiek mainīti

Māstrihtas kritēriji:

1. budžeta deficīts nedrīkst pārsniegt 3% no IKP
2. valdības kopējais parāds nedrīkst būt lielāks par 60% no IKP

pašlaik

turpmāk

Strukturālais deficīts

(0,5% IKP)

Ikgadēja Stabilitātes programma

Izdevumu pieaugums

4 turpmākajiem gadiem

- Apstiprina ES Padome
- **Nemainīgs** neatkarīgi no ekonomikas (un ieņēmumu) prognozēm
- Izdevumu pieaugumu nosaka tā, lai nevienā gadā 14 gadu periodā **deficīts nepārsniegtu 3% no IKP**
- Fiskālo telpu var palielināt tikai ar **diskrecionāriem** ieņēmumu pasākumiem (veicot izmaiņas nodokļu politikā)
- Atkāpe pieļaujama **tikai vienreizējās investīcijās aizsardzībā**

Deficīta 3% no IKP robežas nozīmīgums

- Ja deficītu prognozēt virs 3%, tas **ietekmē valsts maksimāli pieļaujamo izdevumu apjomu nākamajiem četriem gadiem.**

Finanšu ministrija

Līdz ar vispārējās izņēmuma klauzulas atcelšanu, ES valstīm ir jāievēro fiskālās disciplīnas noteikumi un jānodrošina pārmērīga parāda un deficīta samazināšana

Igaunija:

- **atteiksies no valsts budžeta stratēģijas punkta samazināt Igaunijas budžeta deficītu līdz 1,9% no IKP 2025. gadā.**
- Arī jaunais mērķis - 3% - nozīmētu samazināt valsts izdevumus par 1 miljardu eiro.
- Pavasara prognoze **2024. gadam: deficīts 3,5% no IKP; 2025.gadam -5,3%.**

Beļģija:

- Saskaņā ar jaunajiem ES noteikumiem **7 gados būs jāietaupa 27 miljardi eiro**, lai samazinātu lielo budžeta deficītu un valsts parādu.
- **Jāietaupa 0,65% no IKP gadā** - aptuveni 3,9 mljrd. eiro (2024).
- Jaunajai valdībai **būs jāizstrādā daudzgadu budžeta trajektorija un būtiskas reformas** tādās jomās kā pensijas un veselības aprūpe, kur izdevumi būtiski palielināsies

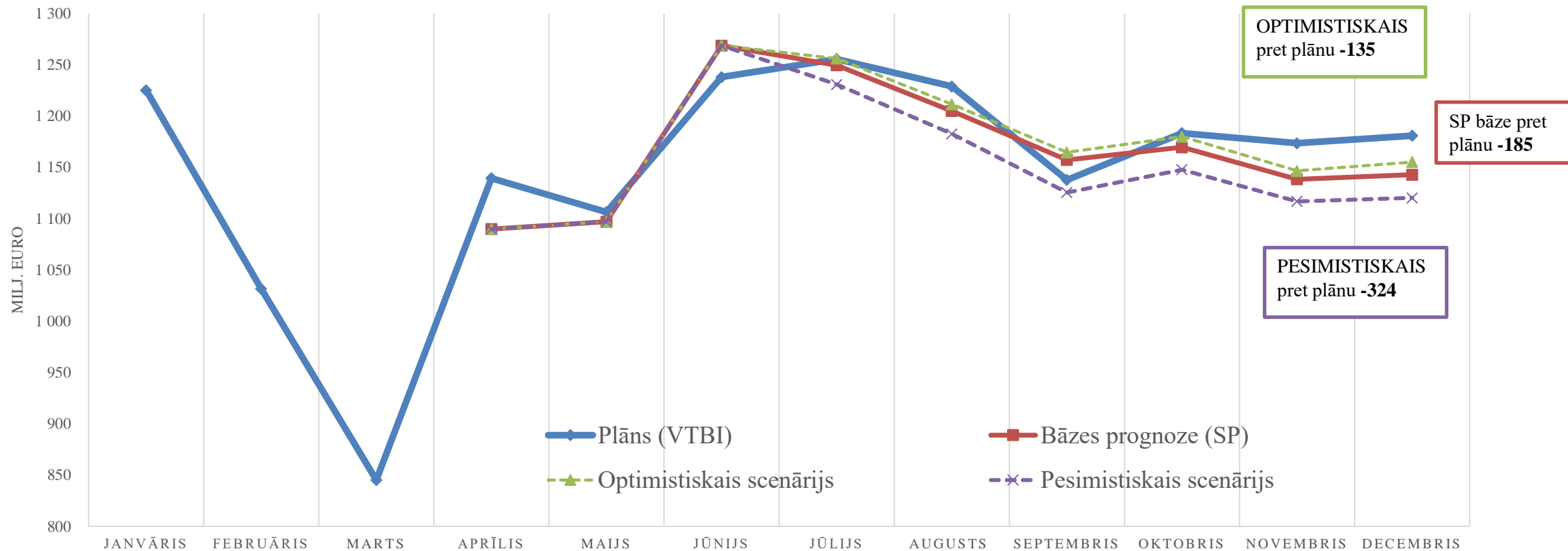
Somija:

- 2024. gada budžetā prognozēja 2024. deficītu 3,2% no IKP.
- Aprīlī Parlamentam iesniegti papildu budžeta priekšlikumi (2024): apropriācijas **žoga būvniecības ātrākai izbūvei**, mērķtiecīgi pasākumi situācijas atvieglošanai būvniecības nozarē un papildu atbalstam Ukrainai.
- **Ierosināts samazināt ieņēmumu aplēses par EUR 1,3 miljardiem.**

Finanšu ministrija

Kopbudžeta nodokļu ieņēmumu attīstības scenāriji 2024

Finanšu ministrija

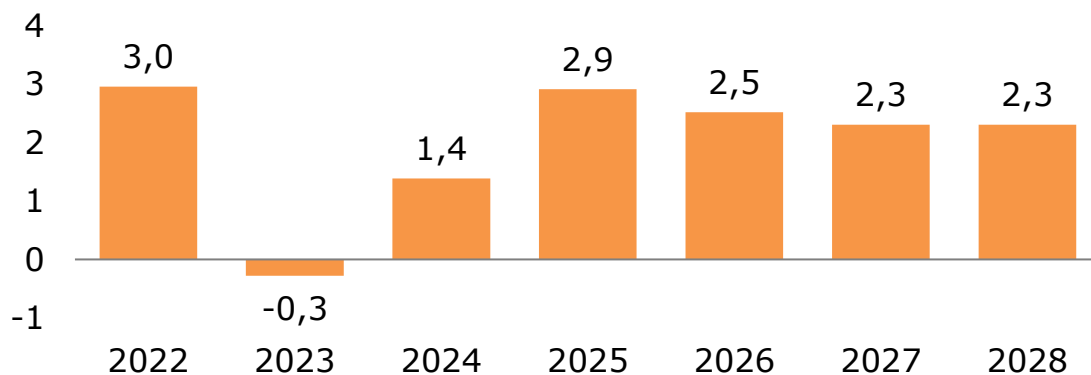
Stabilitātes programmas makroekonomiskās prognozes

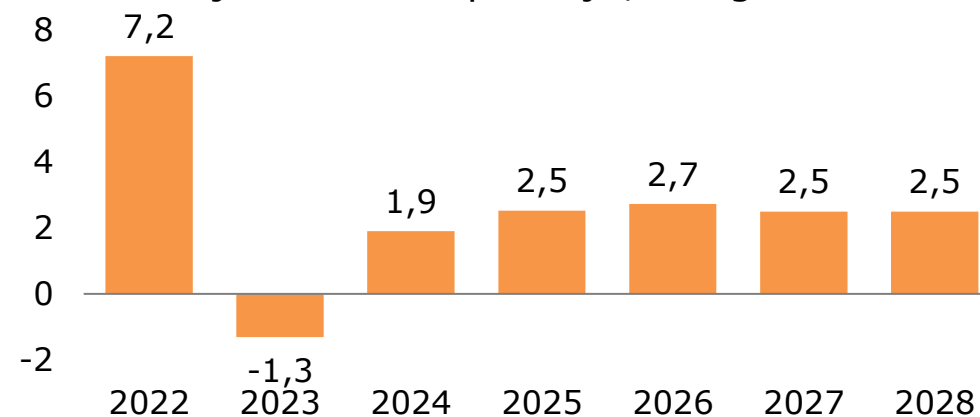
Finanšu ministrija

2024. gadā IKP izaugsme zema, zema ārējā pieprasījuma dēļ, bet 2025. gadā paātrināsies

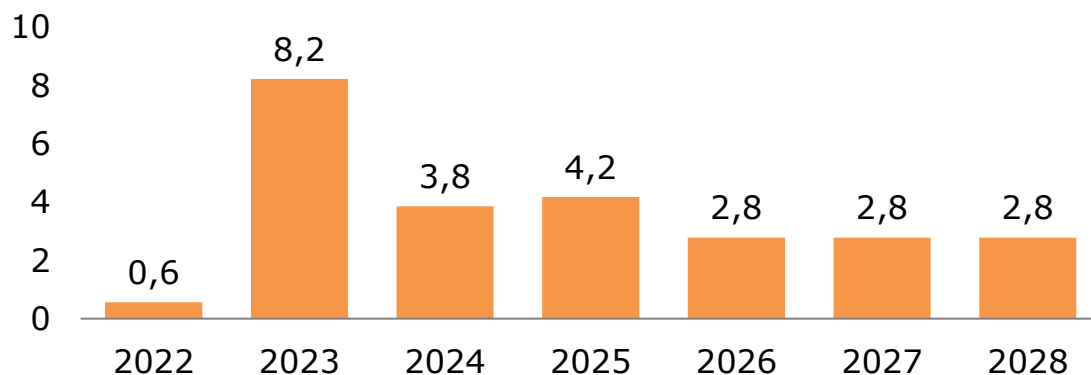
IKP izaugsme, %

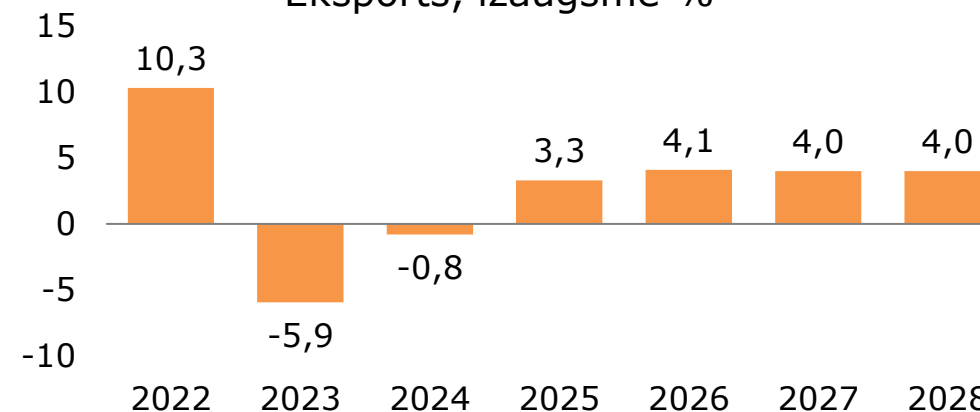
Mājsaimniecību patēriņš, izaugsme %

Investīcijas, izaugsme %

Eksports, izaugsme %

Finanšu ministrija

Latvijas tirdzniecības partnervalstu ekonomiskā izaugsme joprojām mērena

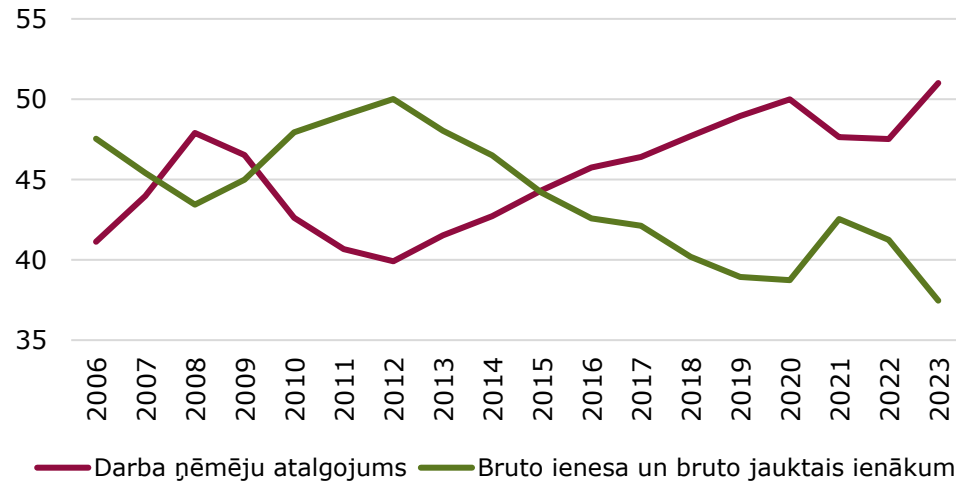
Valsts	Īpatsvars kopēja preču eksportā 2023.g.	IKP prognoze, %, EK februāris 2024; *SVF aprīlis 2024,		Prognožu izmaiņas, salīdzinot ar EK 2023.g. novembra progn. un SVF 2024.g. janvāra progn.	
		2024	2025	2024	2025
LT Lietuva	18.1%	2.1	3.0	-0.4	-0.4
EE Igaunija	11.5%	0.6	3.2	-1.3	0.5
DE Vācija	6.8%	0.3	1.2	-0.5	0.0
SE Zviedrija	5.9%	0.2	1.6	0.4	0.3
RU Krievija*	5.9%	3.2	1.8	0.6	0.7
GB Apvienotā Karaliste*	4.8%	0.5	1.5	-0.1	-0.1
DK Dānija	4.2%	0.9	1.6	-0.5	0.0
PL Polija	3.9%	2.7	3.2	0.0	0.0
FI Somija	3.6%	0.6	1.6	-0.2	0.1
NL Nīderlande	3.0%	2.6	2.0	0.4	1.6
Kopā vidēji svērtais	67.8%	1.4	2.3	-0.3	0.1
Eiro zona	52.4%	0.8	1.5	-0.4	-0.1
Pasaule*		3.2	3.2	0.1	0.0

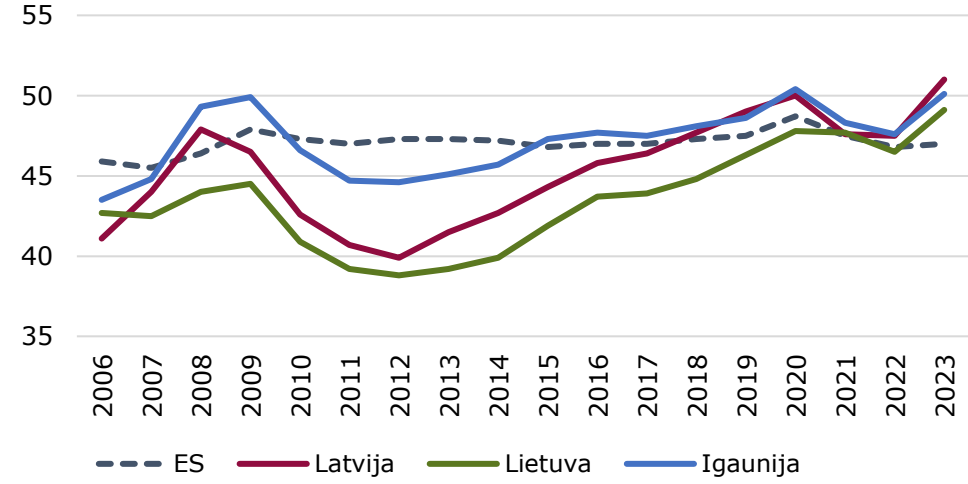
Finanšu ministrija

Atalgojuma (darba samaksas fonda) attiecība pret IKP pēdējos gados jūtami augusi, jau būtiski pārsniedzot ES vidējo līmeni, uzņēmumu peļņas daļa IKP kritusies

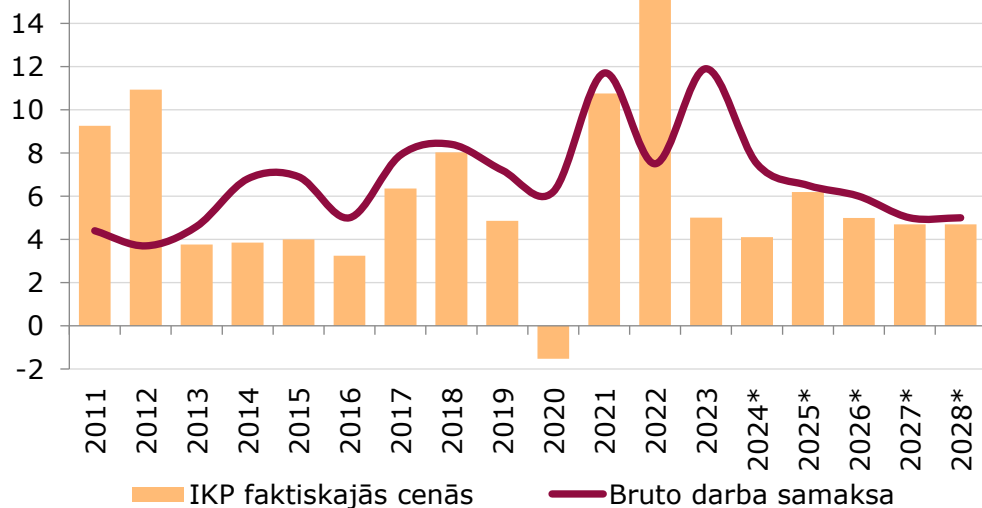
Atalgojuma un uzņēmumu peļņas īpatsvars IKP, %

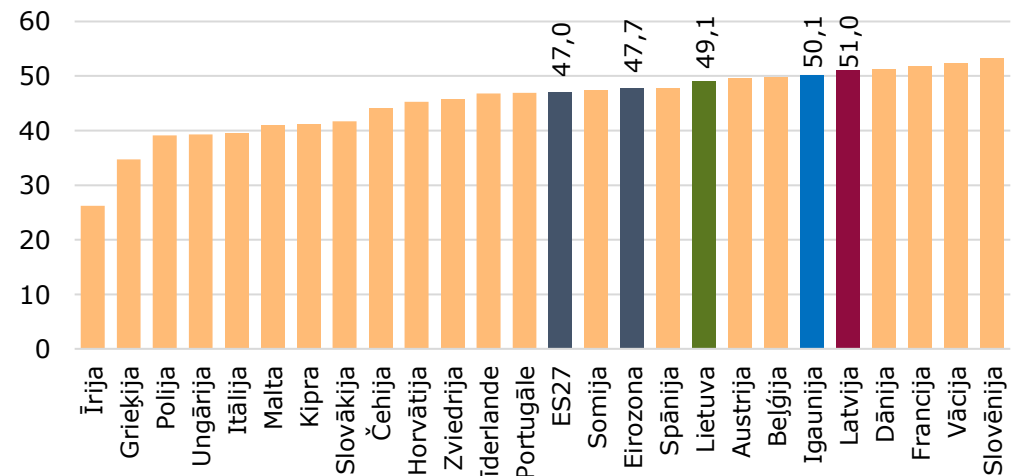
Atalgojuma īpatsvars IKP Baltijas valstīs un ES vidēji, %

IKP un darba samaksas izmaiņas, % pret iepriekšējo gadu

Atalgojuma īpatsvars IKP 2023.gadā, ES valstīs, %

Finanšu ministrija

Makroekonomiskās prognozes 2024-2028

(2024.gada februāris)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	2028
IKP faktiskajās cenās, milj, euro	33 349	38 386	40 348	42 008	44 548	46 904	49 281	51 779
pieaugums faktiskajās cenās, %	10,8	15,1	5,1	4,1	6,0	5,3	5,1	5,1
pieaugums salīdzināmās cenās , %	6,7	3,0	-0,3	1,4	2,9	2,5	2,3	2,3
IKP deflators, izmaiņas %	3,8	11,8	5,4	2,7	3,0	2,7	2,7	2,7
PCI (vidēji gadā), %	3,3	17,3	8,9	1,6	2,5	2,5	2,5	2,5
Tautsaimniecībā nodarbināto mēn, vid, bruto darba samaksa , euro	1 277	1 373	1 537	1 652	1 760	1 865	1 959	2 056
pieaugums faktiskajās cenās , %	11,7	7,5	11,9	7,5	6,5	6,0	5,0	5,0
pieaugums salīdzināmās cenās, %	8,2	-8,4	2,8	5,8	3,9	3,4	2,4	2,4
Nodarbinātība, tūkst, iedzīvotāju (atbilstoši darbaspēka apsekojumiem)	864	886	884	884	884	882	879	876
pieaugums, %	-3,2	2,6	-0,2	0,0	0,0	-0,3	-0,3	-0,3
Bezdarba līmenis (gada vidējais), % no ekon, aktīviem iedzīv.	7,6	6,9	6,5	6,4	6,0	6,0	5,5	4,9

Avots: CSP dati līdz 2023.g. atjaunoti 25.03.2024, FM prognozes

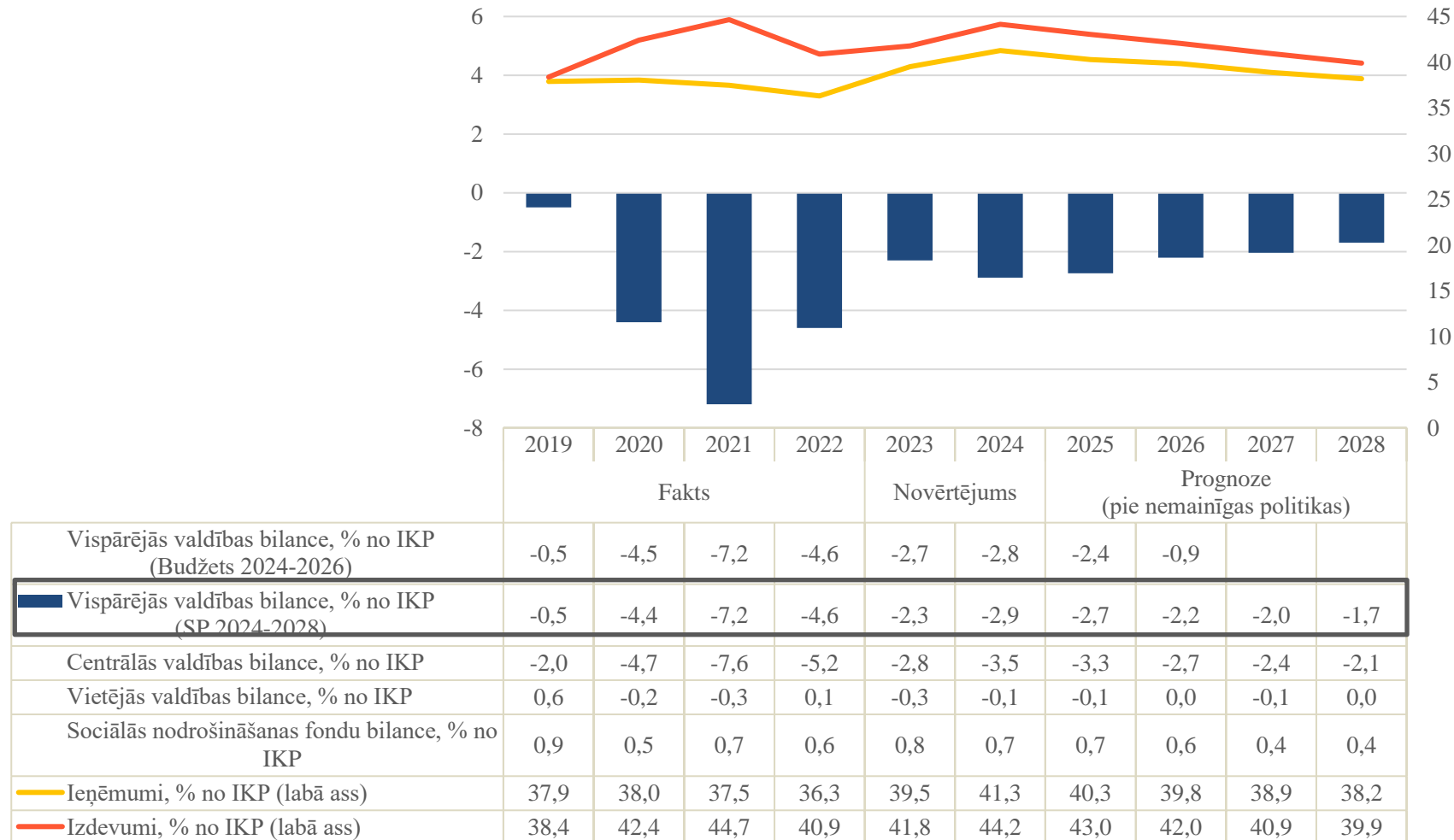
Finanšu ministrija

Stabilitātes programmas fiskālās prognozes

Finanšu ministrija

Vispārējās valdības budžeta deficīts pie nemainīgas politikas samazinās lēni un nesasniedz pirmskrīzes līmeni

Datu avots: fakts (Budžets 2024-2026) atbilstoši Eurostat (oktobris, 2023), fakts (SP 2024-2028) atbilstoši Eurostat (aprīlis, 2024), atbilstoši Eurostat (22.04.2024) vispārējās valdības budžeta deficīts 2023.gadā bija 2,2% no IKP.

Finanšu ministrija

Salīdzinot ar 2023. gada rudens prognozēm, bilances izmaiņas šogad un nākamgad ir relatīvi nelielas, bet tā būtiski pasliktinās 2026. gadā

	2024	2025	2026
VISPĀRĒJĀS VALDĪBAS BUDŽETA BILANCE			
pie nemainīgas politikas	-1 279,7	-1 147,4	-464,6
Budžets 2024-2026			
Nodokļu ieņēmumi	-205,9	-115,0	-202,5
Nenodokļu ieņēmumi	56,9	27,2	14,0
Pašu ieņēmumi	41,0	38,2	41,7
Valsts pamatbudžeta pamatfunkciju izdevumi	96,0	-34,5	-218,8
Procentu maksājumi	-1,2	17,5	-57,2
Iemaksas ES budžetā	21,5	-1,1	20,7
Valsts speciālā budžeta izdevumi	11,9	19,3	34,0
Pašvaldību budžeta pamatfunkciju izdevumi	-84,8	-91,9	-172,9
Debitori/kreditori	144,6	170,0	23,9
Atvasināto publisko personu izdevumi	-13,1	-6,6	-5,4
Pieklasificēto komersantu bilance	-108,2	-13,1	23,7
ĀFP nacionālā līdzfinansējuma izdevumi	75,1	-104,1	-65,6
Pārējās izmaiņas	32,6	22,0	-6,2
Stabilitātes programma 2024-2028	-1 213,0	-1 219,4	-1 035,2
<i>Izmaiņas kopā</i>	66,6	-72,0	-570,6

Finanšu ministrija

Nodokļu ieņēmumu plūsma palēninās

	2024	2025	2026
Nodokļu ieņēmumi	-205,9	-115,0	-202,5
Kopbudžeta izmaiņas	-185,5	-107,1	-183,8
<i>SOC</i>	-111,4	-93,0	-98,2
<i>IIN</i>	80,3	99,1	99,2
<i>PVN</i>	-106,6	-88,3	-157,0
<i>UIN</i>	2,2	21,0	23,0
<i>Akcīzes nodoklis</i>	-39,3	-37,7	-45,4
<i>Pārējie</i>	-10,6	-8,1	-5,3
Eiropas kontu sistēmas korekcijas izmaiņas	-20,5	-7,9	-18,8
Nenodokļu ieņēmumi	56,9	27,2	14,0
Kopbudžeta izmaiņas	47,9	38,6	44,0
Eiropas kontu sistēmas korekcijas izmaiņas	9,1	-11,4	-30,0

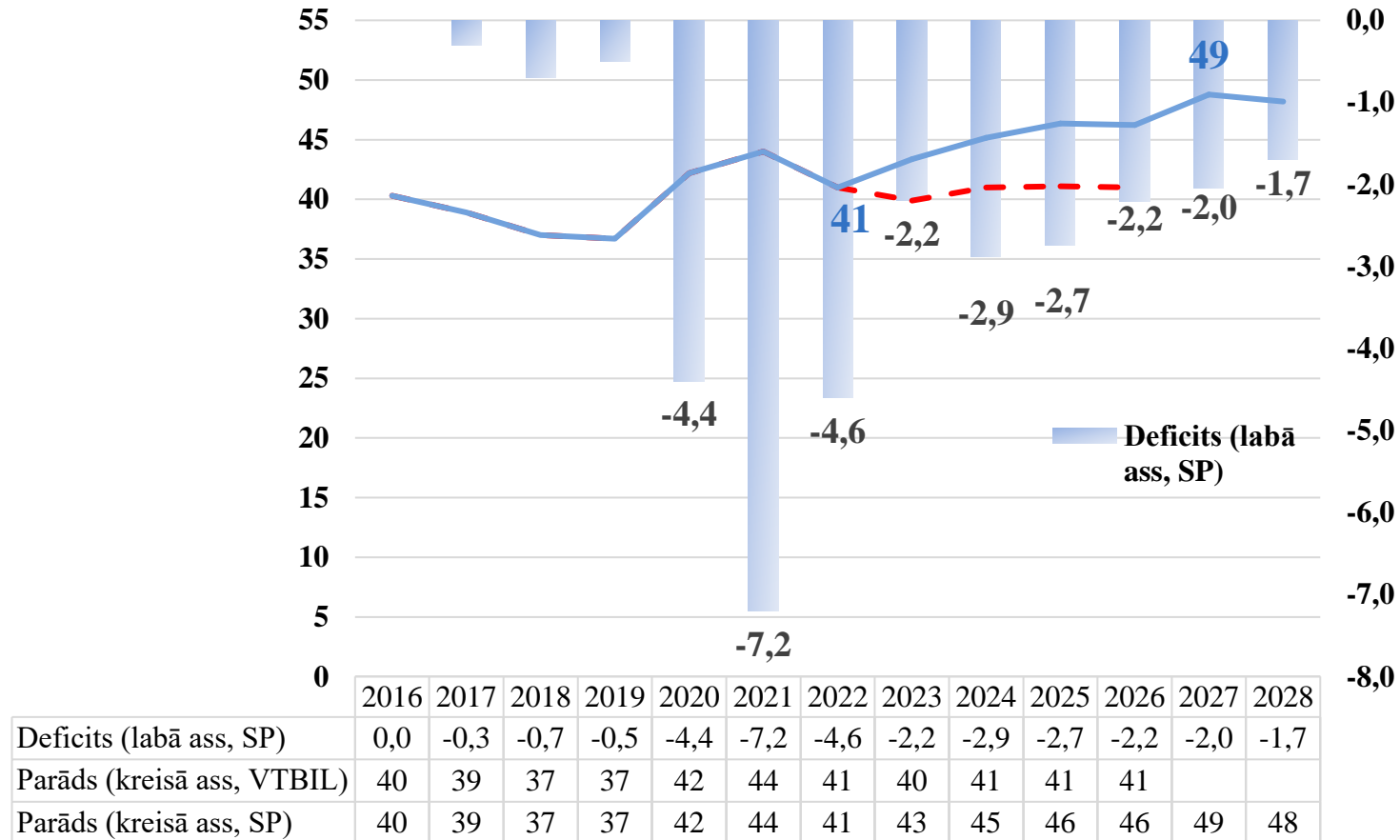
Finanšu ministrija

Vispārējās valdības komersantu ietekme uz budžetu 2024. gadā ir par € 108 milj. negatīvāka, galvenokārt dēļ investīciju kavēšanās un Latvijas dzelzceļa pārklassificēšanas

	2024 ^P	2025 ^P	2026 ^P
KOPĀ (B.9 nominālā bilance)			
2024.gada valsts budžeta likums, milj. euro	-23,9	-37,4	-22,1
Stabilitātes programma 2024-2028, milj.euro	-132,1	-50,5	1,6
<i>Izmaiņas pret budžeta prognozēm, milj. euro</i>	<i>-108,2</i>	<i>-13,1</i>	<i>23,7</i>
CENTRĀLĀ VALDĪBA			
2024.gada valsts budžeta likums, milj. euro (nominālā bilance B.9)	-21,7	-35,6	-19,5
Stabilitātes programma 2024-2028, milj.euro (nominālā bilance B.9)	-127,9	-53,4	-1,6
<i>Izmaiņas pret budžeta prognozēm, milj. euro</i>	<i>-106,2</i>	<i>-17,8</i>	<i>17,9</i>
LATVIJAS DZELZCEĻŠ (izmaiņas)	-48,4	-10,5	5,9
RĪGAS AUSTRUMU KLĪNISKĀ UNIVERSITĀTES SLIMNĪCA (izmaiņas)	-5,1	-0,6	-1,1
LATVIJAS NACIONĀLAIS SPORTA CENTRS (izmaiņas)	-21,3	0,8	0,5
PASAŽIERU VILCIENS (izmaiņas)	-21,1	-11,1	-0,8
PAULA STRADIŅA KLĪNISKĀ UNIVERSITĀTES SLIMNĪCA (izmaiņas)	-4,5	2,4	2,5
LATVIJAS AUTOCEĻU UZTURĒTĀJS (izmaiņas)	-3,7	-1,3	-1,4
VAIVARI Nacionālais rehabilitācijas centrs (izmaiņas)	-2,9	0,8	0,8
RĪGAS TŪRISMA UN RADOŠĀS INDUSTRIJAS TEHNĪKUMS (izmaiņas)	-2,2	-0,4	0,1
pārējie (izmaiņas)	3,0	2,1	11,3
PAŠVALDĪBAS			
2024.gada valsts budžeta likums, milj. euro (nominālā bilance B.9)	-2,2	-1,8	-2,6
Stabilitātes programma 2024-2028, milj.euro (nominālā bilance B.9)	-4,2	2,9	3,2
<i>Izmaiņas pret budžeta prognozēm, milj. euro</i>	<i>-2,0</i>	<i>4,7</i>	<i>5,8</i>
RĪGAS SATIKSME (izmaiņas)	2,5	6,2	5,9
LIEPĀJAS REĢIONĀLĀ SLIMNĪCA (izmaiņas)	-1,9	-1,9	-1,8
pārējie (izmaiņas)	-2,6	0,4	1,7

Vispārējās valdības parāds pieaug

Vispārējās valdības deficīts un parāds (% on IKP, ESA)

Nozīmīgākie iemesli:

- **IKP** izaugsmes tempu un inflācijas kritums
- Papildu **izdevumi aizsardzībai** un iekšējai drošībai
- Atbalsts mājsaimniecībām un uzņēmumiem **Covid-19 un energoresursu krīzes** laikā
- Pieaugušas aizņēmuma **procentu likmes**

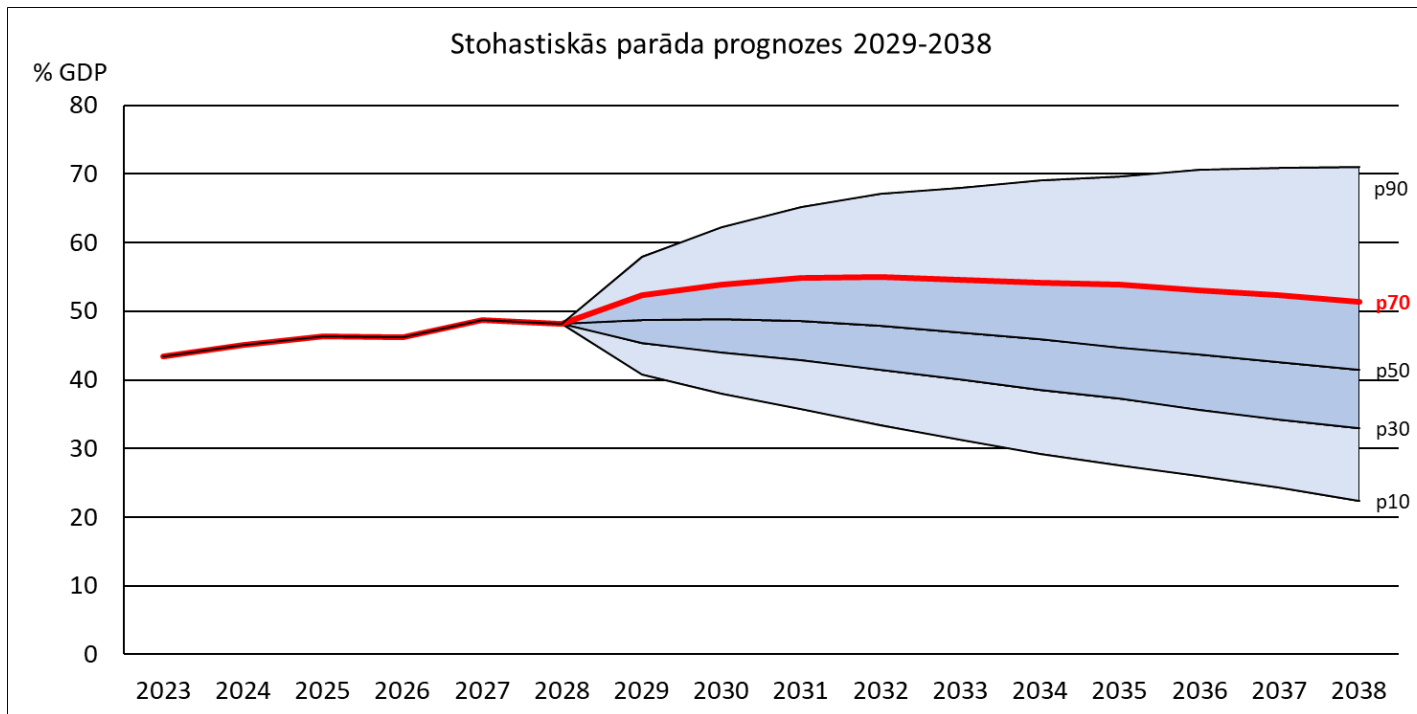

Finanšu ministrija

Stratēģija vispārējās valdības parāda pieauguma novēršanai

Attiešanās no jauniem vienreizējiem pasākumiem un strukturālās deficīta uzturēšana 1,0% no IKP līmenī ilgtermiņā stabilizēs valsts parādu 40% līmenī.

Saskaņā ar valdības deklarāciju vispārējās valdības parāds ilgtermiņā vidēji ir **40 % no IKP**

Pašlaik parāda pieauguma būtisks faktors ir vienreizējie pasākumi, kas tika finansēti ārpus strukturālā deficīta 0,5% no IKP limita.

Vienreizējo pasākumu apjoms 1,6% 2025 un 2026. gadā un attiecīgi 1,5% un 1,3% 2027. un 2028.gadā. Nepieņemot jaunus pasākumus, vienreizējo pasākumu fiskālā ietekme izbeigsies 2029. gadā.

Bez vienreizējiem pasākumiem vispārējās valdības parāds vidēji ilgtermiņā stabilizējas 40% no IKP līmenī, ja strukturālais deficīts tiek uzturēts 1,0% no IKP līmenī.

Finanšu ministrija

Trīs fiskālie nosacījumi un fiskālā telpa saskaņā ar esošo Fiskālās disciplīnas likuma regulējumu

		2024	2025	2026	2027	2028
FDL Bilances nosacījums						
strukturālās bilances mērķis	% no IKP		-0.5	-0.5	-0.5	-0.5
ES Strukturālās primārās bilances nosacījums						
strukturālās primārās bilances mērķis	% no IKP	-1.4	-1.4	-1.3	-1.3	-1.2
procentu izdevumi	% no IKP		1.2	1.3	1.4	1.4
vienreizējie pasākumi	% no IKP		-1.6	-1.6	-1.5	-1.3
strukturālās bilances mērķis	% no IKP		-1.0	-1.0	-1.1	-1.3
ES Izdevumu pieauguma nosacījums						
valsts finansēto neto primāro izdevumu pieauguma likme	%		5.1	5.1	5.1	5.1
strukturālā bilance	% no IKP		-1.8	-2.5	-2.6	-3.2
strukturālās bilances mērķis saskaņā ar visiem fiskālajiem nosacījumiem			-0.5	-0.5	-0.5	-0.5
Fiskālā telpa						
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances prognozes nemainīgas politikas scenārijā	% no IKP		-1.0	-0.5	-0.6	-0.4
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķi	% no IKP		-0.5	-0.5	-0.5	-0.5
fiskālā nodrošinājuma rezerve	% no IKP		0.1	0.1	0.1	0.1
fiskālā telpa	% no IKP		-0.6	-0.1	-0.2	0.0
fiskālā telpa	milj. EUR		-279.5	-67.8	-77.8	10.4

Stabilitātes programma sagatavota saskaņā ar trīs fiskālajiem nosacījumiem:

1. FDL 10. pantā noteiktā maksimāli pieļaujamā vispārējās valdības strukturālās bilances vērtību 0,5% no IKP;
2. ES strukturālās primārās bilances nosacījuma – šim rādītājam ir jāuzlabojas no -1.4% no IKP 2024. gadā uz -1.2% no IKP 2028.gadā.
3. ES valsts finansēti neto primāro izdevumu pieaugumu, kas nevar pārsniegt 5.1% pieaugumu pret iepriekšējo gadu.

Lai nodrošinātu visu trīs fiskālo nosacījumu izpildi, 2025. gadā ir negatīva fiskālā telpa 279,5 milj. EUR. Noteicošais visā prognozēšanas periodā ir FDL strukturālās bilances nosacījums

Finanšu ministrija

FM piedāvātie grozījumi Fiskālās disciplīnas likumā un attiecīgā fiskālā telpa

		2024	2025	2026	2027	2028
FDL Bilances nosacījums						
strukturālās bilances mērķis	% no IKP		-1.0	-1.0	-1.0	-1.0
ES Strukturālās primārās bilances nosacījums						
strukturālās primārās bilances mērķis	% no IKP	-1.4	-1.4	-1.3	-1.3	-1.2
procentu izdevumi	% no IKP		1.2	1.3	1.4	1.4
vienreizējie pasākumi	% no IKP		-1.6	-1.6	-1.5	-1.3
strukturālās bilances mērķis	% no IKP		-1.0	-1.0	-1.1	-1.3
ES Izdevumu pieauguma nosacījums						
valsts finansēto neto primāro izdevumu pieauguma likme	%		5.1	5.1	5.1	5.1
strukturālā bilance	% no IKP		-1.8	-2.5	-2.6	-3.2
strukturālās bilances mērķis saskaņā ar visiem fiskālajiem nosacījumiem						
	% no IKP		-1.0	-1.0	-1.0	-1.0
Fiskālā telpa						
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances prognozes nemainīgas politikas scenārijā	% no IKP		-1.0	-0.5	-0.6	-0.4
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķi	% no IKP		-1.0	-1.0	-1.0	-1.0
fiskālā nodrošinājuma rezerve	% no IKP		0.1	0.1	0.1	0.1
fiskālā telpa	% no IKP		-0.1	0.3	0.3	0.5
fiskālā telpa	milj. EUR		-56.8	153.0	168.6	269.3

Jaunie ES fiskālie nosacījumi ir mazāk ierobežojoši, nekā spēkā esošā Fiskālās disciplīnas nosacījumi.

Šādu atšķirību būtu lietderīgi novērst un arī nacionālajā fiskālās politikas regulējumā izmantot ES jauno pieeju, kuras pamatā ir parāda ilgtspēja.

Lai nodrošinātu, **valdības deklarācijas apņemšanos**, ka Latvijas valsts parāds vidēji ilgtermiņā nepārsniedz 40% no IKP, strukturālo deficītu var palielināt no 0,5% no IKP uz 1,0% no IKP.

Strukturālais deficīts 1.0% no IKP ir arī **augstākā pieļaujamā robeža** saskaņā ar ES strukturālās bilances nosacījumu.

Finanšu ministrija

Fiskālā telpa, ja EK prognozēs Latvijai deficītu 2024. gadā virs 3% no IKP

		2024	2025	2026	2027	2028
FDL Bilances nosacījums						
strukturālās bilances mērķis	% no IKP		-1.0	-1.0	-1.0	-1.0
ES Strukturālās primārās bilances nosacījums						
strukturālās primārās bilances mērķis	% no IKP	-1.6	-1.2	-0.8	-0.4	0.0
procentu izdevumi	% no IKP		1.2	1.3	1.4	1.4
vienreizējie pasākumi	% no IKP		-1.6	-1.6	-1.5	-1.3
strukturālās bilances mērķis	% no IKP		-0.8	-0.4	-0.3	-0.1
ES Izdevumu pieauguma nosacījums						
valsts finansēto neto primāro izdevumu pieauguma likme	%		4.2	4.3	4.3	4.3
strukturālā bilance	% no IKP		-1.4	-1.8	-1.7	-1.9

strukturālās bilances mērķis saskaņā ar visiem fiskālajiem nosacījumiem	% no IKP		-0.8	-0.4	-0.3	-0.1
---	----------	--	------	------	------	------

Fiskālā telpa						
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances prognozes nemainīgas politikas scenārijā	% no IKP		-1.0	-0.5	-0.6	-0.4
vispārējās valdības budžeta strukturālās bilances mērķi	% no IKP		-0.8	-0.4	-0.3	-0.1
fiskālā nodrošinājuma rezerve	% no IKP		0.1	0.1	0.1	0.1
fiskālā telpa	% no IKP		-0.3	-0.2	-0.4	-0.4
fiskālā telpa	milj. EUR		-136.1	-96.2	-189.8	-193.5

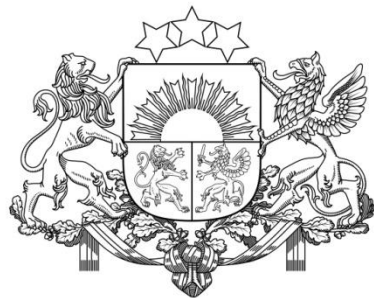
Ja 2024. gada deficītu EK Latvijai prognozēs nedaudz virs 3% no IKP un FDL tiek grozīts, dominējošais kļūst ES strukturālās primārās bilances nosacījums un negatīvā telpa būtiski palielinās un 2025. gadā ir 136 milj. EUR.

Finanšu ministrija

Protokollēmuma projekts

1. Apstiprināt Latvijas Stabilitātes programmu 2024.–2028. gadam (turpmāk – Stabilitātes programma).
2. Valsts kancelejai sagatavot Stabilitātes programmu iesniegšanai Saeimā vienlaikus ar Ekonomikas ministrijas sagatavoto informatīvo ziņojumu "Informatīvais ziņojums par Latvijas ekonomikas attīstību" (24-TA-1057).
3. Lūgt Saeimu izskatīt Stabilitātes programmu vienlaikus ar informatīvo ziņojumu "Informatīvais ziņojums par Latvijas ekonomikas attīstību" (24-TA-1057).
4. Finanšu ministram ziņot Saeimas sēdē par Stabilitātes programmu.
5. Pieņemt zināšanai, ka Stabilitātes programma ir prognozēšanas rīks un tās apstiprināšana nerada saistības attiecībā uz likumprojekta «Par valsts budžetu 2025. gadam un budžeta ietvaru 2025., 2026. un 2027. gadam» fiskālajiem rādītājiem. Šie rādītāji tiks precizēti atbilstoši 2024. gadā vasarā izstrādātajām makroekonomiskajām un fiskālajām prognozēm.
6. Pieņemt zināšanai, ka valsts parāda apkalpošanas (procentu) izdevumu prognozē ņemtas vērā šī brīža aizņemšanās procentu likmes, kuras ietekmē aktuālie centrālo banku monetārās politikas lēmumi un spēkā esošās bāzes likmes.
7. Finanšu ministrijai sagatavot un finanšu ministram noteiktā kārtībā līdz 2024. gada 12. septembrim iesniegt Ministru kabinetā kā budžeta pavadošo likumprojektu grozījumus Fiskālās disciplīnas likumā, kas palielina maksimāli pieļaujamo strukturālo deficītu no 0,5% no IKP uz 1,0% no IKP.
8. Finanšu ministrijai Stabilitātes programmu iesniegt Eiropas Komisijai 2024. gada 30. aprīlī.

Finanšu ministrija

Paldies!